

Bediüzzaman ve devrimler

İrticayı “devrim karşıtlığı” olarak tanımlayanlar, Said Nursî’yi de “devrim karşıtlığının ve karşı devrimin simge ismi” olarak nitelerler.

Peki, bu konuyu böyle bir şablona oturtmak ne derece doğru? Bir defa, devrimlerden kast edilen şey ne? 12 Eylül’ün anayasa korumasına aldığı sınırlı sayıdaki inkılâplar mı, yoksa onları da içine alan geniş kapsamlı bir proje mi?

İşin aslına bakılırsa 12 Eylül, anayasa korumasına aldığı devrimleri tevhid-i tedrisat; şapka; tekke ve zaviyelerin kapatılması; resmî nikâh; rakam ve harflerin değiştirilmesi; efendi, bey, paşa gibi ünvanların kaldırılması ve bazı kisvelerin yasaklanması ile sınırlamak suretiyle hem bir kez daha şekilciliğini ispatlamış oldu, hem de devrimin kapsamını bunlarla sınırladı. Bu tesbiti kaydettikten sonra, Said Nursî’nin inkılâplara nasıl baktığı meselesine gelirsek...

Bu husustaki ilginç ipuçlarından birini Eskişehir müdafaalarındaki şu cümlede görüyoruz:

“Ben hükümet-i cumhuriyeyi, ilcaat-ı zamana göre bir kısım kanun-u medenîyi kabul etmiş ve vatan ve millete zarar veren dinsizlik cereyanlarına meydan vermeyen bir hükümet-i İslâmiye biliyorum.” (1994 Yeni Asya baskısı, s. 221)

Buradaki “hükümet-i İslâmiye” tabirine atlayıp, “İşte bakın, biz dememiş miydik?” diye ortaya çıkacak laikçilere, aynı müdafaada Said Nursî’nin yaptığı laiklik yorumunu da aktarmak gerekiyor:

“Laik cumhuriyetin dini dünyadan ayırmak demek olduğunu biliyoruz. Yoksa hiçbir hatıra gelmeyen dini reddetmek ve bütün bütün dinsiz olmak demek olduğunu, gayet ahmak bir dinsiz kabul eder.” (s. 204)

Bir üstteki cümleden anlaşıldığı gibi, “ilcaat-ı zamana göre bir kısım kanun-u medenînin kabulü”ne prensipte bir itirazı yok Said Nursî’nin.

Ancak “kusurlu medeniyetin İslâmiyete muhalif kanunları”nın alınmasına karşı çıkıyor (s. 220). Çetin Özek’in tahrif ederek aktardığı bir cümlesinde “bu zamanın bazı ilcaatının iktizasıyla muvakkaten kabul edilen bir kısım ecnebi kanunlarını fikren ve ilmen kabul etmediği”ni (Tiryak, 1995 Yeni Asya baskısı, s. 90) ifade ederek verdiği mesaj da bu mânâyı dile getiriyor.

Onun en büyük hassasiyeti, inkılâpların dinle çelişmemesi noktasında. Ve burada da laikçiler “Hukukun referansı din olmaz, fetva ile devlet yönetilmez” diyorlar. Tabîî, bu derin bir konu. Ayrıca geniş şekilde üzerinde durulması lâzım.

Ama burada şu kadarını ifade etmek lâzım.

Toplumsal ve sosyal gerçeklerle çelişen yasal düzenleme ve inkılâplar uzun ömürlü olamaz. Farklı toplum yapılarının eseri olarak hazırlanan ecnebi kanunlarının geçici olması ve ihtiyaçlara göre değiştirilmesi kaçınılmaz. Nitekim özellikle AB sürecinde bu gerçeği görüyor ve yaşıyoruz.

İlginç olan, tercüme edilip uygulamaya konulmaları Osmanlı’nın son devrinde başlayıp cumhuriyetle devam eden ecnebi kanunlarının, bu süreçte yine Avrupa’ya uydurulması...

Bunlar yapılırken dikkat edilmesi gereken husus, kaynağını dinden alan toplumsal gerçeklerin hiç değilse bu aşamada gözardı edilmemesi. Ve Said Nursî’nin yıllar önce yaptığı “İnkılâp kusurları düzeltilmeli” çağrısına kulak verilmesi.